

Jaakontie

- pieni pyhiinvaellus Turun tuomiokirkolta Rymättylän kirkolle

Tiina Rautiainen

Pyhiinvaelluksen pitkä perinne

Mikä erottaa kulkurin ja pyhiinvaeltajan? Päältä päin sitä ei ehkä erota; vaeltaessa vaatteet nuhraantuvat, ulkoilma jättää jälkensä kasvoihin, ehkäpä vapaus päivätyöstä lyö leimansa kulkijaan... Mutta pyhiinvaeltajan erottaa kulkurista päämäärä. Pyhiinvaellus (*lat. peregrinatio*) on hengellinen tai uskonnollinen matka johonkin pyhään paikkaan uskonnosta riippuen. Lähes kaikilla suurilla uskonnoilla on yksi tai useampia pyhiinvaelluskohteita.

Kristinuskon keskeisimmät pyhiinvaelluskohteet ovat Jerusalem ja sen ympäristöt Jeesuksen henkilöhistorian tapahtumapaikkoina sekä Rooma, apostoli Pietarin hautapaikka ja yhteisen kristikunnan keskuspaikka kristinuskon ensimmäisen vuosituhaten ajan. Näiden kahden kaupungin lisäksi Euroopan pyhiinvaellukset ovat suuntautuneet kolmanteen kohteeseen, luoteis-Espanjan Santiago de Compostelaan, apostoli Jaakobin nimeä kantavaan kaupunkiin. Läpi Euroopan verkottuu Jaakontien reitistö, jonka pieni osanen kulkee Turun tuomiokirkolta Rymättylän kirkolle.

Keskiajalla pyhiinvaellus kuului olennaisena osana elämänmenoon. Jokainen pyrki ainakin kerran elämässään tekemään pyhän matkan. Ei ollut myöskään tavatonta, että itse ollessaan estynyt lähtemään pitkälle matkalle, sijaiseksi saattoi lähettää työntekijänsä tai muun sopivan henkilön. Pyhiinvaelluksen tehtävänä oli puhdistautua synneistä. Pyhiinvaellusta arvostettiin myös parhaana tapana saada apua sairauksiin. Pyhiinvaellus saatettiin myös määrätä rangaistuksena rikoksesta. Pyhiinvaellus Pohjolasta kristinuskon pyhille paikoille kesti monia kuukausia, helposti pari vuotta.

Matka oli fyysisesti rasittava, usein myös hengenvaarallinen. Silti matkajia oli vuosittain satojatuhansia. On myös sanottu, ettei ero ristiretken ja pyhiinvaelluksen välillä ollut kovin suuri.

Uskonpuhdistuksen myötä pyhiinvaellukset kuihtuivat, etenkin pohjois-Euroopan alueella. Reformaation kirkot opettivat, ettei hyvitystöihin syntien anteeksisaamiseksi ole syytä luottaa, ja anteeksiantamuksen portti ei sijaitse vain Roomassa ja Santiagossa, vaan jokapyhäisessä messussa omassa kotikirkossa.

Ensimmäisen ja toisen maailmansodan aikana Jaakontiet hävisivät kartoilta ja kulttuureista. Viimeisten vuosikymmenten aikana on virinnyt uudelleen halua löytää Jaakontiet ja kulkea niitä. Nykyisen pyhiinvaeltajan motivaatiot ovat kolmenlaiset; uskonnolliset syyt, kulttuuriset ja sosiaaliset syyt sekä liikunnalliset syyt. Reittejä on merkitty uudelleen, niistä on tehty Unescon maailmanperintökohde ja niiden infrastruktuuria on parannettu EU-rahoituksella. Kun on kokenut Tien lumon, vuosisatojen henkäykset ja simpukan löytymisen ilon lähellä Santiago de Compostelaa, sielu on viritetty kokemaan saman myös kotikonnuilla. On yllätys löytää keltainen simpukkamerkki oman lenkkipolun varrelta ja liittyä vuosituhantiseen perinteeseen keskellä arkea. Sen voi kokea myös Raision ja Naantalın kävelyreiteillä.

Jaakko...Kuka?

Jaakob on Jeesuksen opetuslapsi, Johanneksen veli, Sebedeuksen poika. Häntä kutsutaan Jaakob vanhemmaksi, koska Jeesuksen seuraajina on mainittu kolme eri Jaakobia. Jeesuksen lähimpiin ystäviin, jotka olivat mukana Kirkastusvuorella, kuului Pietarin ja Johanneksen ohella Jaakob. Jeesuksen taivaaseenastumisen jälkeen apostoli Jaakob meni perimätiedon mukaan Espanjaan. Tästä Raamattu ei kerro, mutta Apostolien teot kertovat että palattuaan Jerusalemiin Jaakob kärsi marttyyrikuoleman Herodes Agrippa I:n aikana 44 jKr.(Ap.t. 12:2) Legendan mukaan apostoli Jaakob vanhemman ruumis tuotiin meritse Galiciaan, Espanjan luoteisrannikolle. Vuosisatoja myöhemmin luut löytyivät ihmeitätekevinä paikasta, joka sai nimen hänen mukaansa - Santiago - San Diego - Pyhä Jaakko.

Jaakkoon liittyy paljon tarinoita. Portugalissa sijaitsevassa Bonzasin kylässä vietettiin rannalla häitä Jaakobin ruumista kuljettavan veneen ohittaessa kylää. Sulhasen hevonen pillastui ja syöksyi mereen, ja Pyhän Jaakobin matkakumppanit pelastivat miehen hukkumasta. Palattuaan rantaan sulhanen huomasi, että hänen vaatteensa olivat simpukankuorien peitossa. Koska sulhanen ei hukkunut, kiitollisuutensa osoitukseksi hän kääntyi kristinuskoon. Tämän tähden Jaakko kuvataan simpukankuorella seisomassa ja vaeltajat pitävät simpukkaa tunnuksenaan.

Jaakko on, paitsi vaeltajille, myös espanjalaisille tärkeä hahmo. Niiden vuosisatojen aikana, jolloin kristityt hätistelivät maureja takaisin Afrikkaan, espanjalaiset kajauttelivat yhtenä sotahuutonaan "Santiago de Compostela!". Pyhän Jaakon muistopäivä on 25. heinäkuuta. Pyhänä vuotena kyseinen päivä sattuu sunnuntaille.

Vanhan sanonnan mukaan Jaakonpäivänä Jaakko heittää kylmän kiven veteen, minkä jälkeen uimavesien on uskottu alkavan kylmenemään. Myös sanonta "kivi vierähtää sydämeltä" liittyy Jaakontiehen. Tapana on kantaa mukana kiveä, joka kuvaa oman elämän syntejä ja taakkoja. Ne voi jättää matkan varrelle. Rymättylässä tunnetaan sanonta " Jos Erkki tulee kukkanen käres, niin

Jaakko tulee kakko kainalos”. Jos siis kukat jo kukkivat Erkin päivänä toukokuussa, viljasta saadaan satoa Jaakonpäivänä. 1700-luvulle asti elettiin juliaanisen kalenterin mukaan, jolloin Jaakonpäivä asettui elokuun ensimmäiselle viikolle.

Jaakon tunnusmerkit ovat kampasimpukka, leveälierinen hattu, joka suojaa kulkijaa niin auringolta kuin sateeltakin, viitta, kalebassin kuoresta tehty juomapullo, matkasauva ja kirja. Tämän päivän jaakolle varusteet ovat edelleen sopivat, mutta ennen muuta on syytä panostaa mukaviin ja sopiviin kenkiin. Hatun vuoksi Jaakolla on kansanperinteessä lisänimet Töröhattu ja Leveälakki.

Jaakon kuvat reitin varrella

Rymättylän kirkko on omistettu apostoli Jaakobille. Kivikirkko rakennettiin 1300-luvun lopulla tai 1400-luvun alussa. Kirkossa on kolme Jaakobin pyhiinvaellusaiheista veistosta. Niistä vanhin, alkuperäisin värein säilynyt, hieno 1350-luvun puuveistos tunnetaan nimellä Rymättylän hymyilevä Jaakko. Maalaukset ovat Suomessa keskiajan viimeiset, 1520-luvulla tehdyt.

Naantalin kirkko: Alttarilla, alttarikaapin oikeanpuolisessa sivussa, alarivissä, toiseksi viimeisenä seisoo Jaakob pyhiinvaeltajan asussaan ja simpukka hatun koristeena. Alttarikaappi on tehty 1480-90 –lukujen vaiheilla Mälarenin alueella Ruotsissa.

Saarnatuolin rungossa on Jaakob ilman tunnusmerkkejään. Saarnatuolin jokaiseen kulmaan on sijoitettu pilasteri, jonka yläosassa on puolivartalon mittainen apostoli. Länsipuolelta lukien apostolit ovat Filippus, Jaakob vanhempi (= k.o. Jaakko), Taddeus, Pietari, Bartolomeus, Simon, Andreas ja Jaakob nuorempi.

Da Vincin innoittamat maalaukset viimeisestä ehtoollisesta ovat Turun Tuomiokirkossa R. Ekmanin maalaamana ja Rymättylän kirkossa. Jaakob on opetuslapsista se, joka on Da Vincin maalauksessa Jeesuksesta toinen oikealla.

Reittiselostus kävelijälle

Reitti on merkitty maastoon pyhänä vuonna 2004 (Jaakonpäivä 25.7. osui sunnuntaiksi) ja nyt simpukkamerkit reitin varrella on uudistettu vuoden 2011 heinäkuussa.

TURUN TUOMIOKIRKKO – RAISION KIRKKO 9,1 KM

Turun tuomiokirkolta 🌸 Tuomaansillan ja Aninkaistensillan kautta Tommilantielle 2,3 km

Piispankatua 🌸 kävellään pohjoiseen 600 m, käännyttään vasempaan Kasarmikadulle 🌸 ja seuraavasta oikealle Jokikadulle 🌸, jolloin pääsee nousemaan Tuomaansillalle 🌸, jota lähdetään kulkemaan vasemmalle, katu on nimeltään Helsingintie. Helsingintietä kuljetaan jalkakäytävää 🌸 länteen 700 m, Aninkaisten silta lähtee oikealle ja johtaa rautatien yli. Suunta on pohjoiseen, silta muuttuu Satakunnantieksi 🌸, Raunistulan koulun kohdalla vaihdetaan ylikulun 🌸 kautta toiselle puolelle tietä. 900 m matkan jälkeen käännyttään vasemmalle Tommilantielle 🌸.

Ojanpientarettä pitkin läpi Karjalankylän 1 km ja pikkukatuja Suikkilan läpi 1,5 km

Tommilantieltä pujahdetaan vasemmalle ojanvarren kävelytielle 700 m 🌿, joka sivuaa Ylitalonkatua. Siitä jatketaan 🌿 Heinäkarinkatua 300 m ja Vehkaniitunkatua 100 m 🌿, josta käännetään 🌿 Villamäenkujalle vasempaan. Villamäenkujaa jatketaan länteen, ja sen nimi muuttuu; Villamäenpolku – Isotalonmutka – Isotalonpolku – Isotalonkatu 700 m 🌿. Isotalonkatu jatkuu Leningradinkatuna 300 m, käännetään oikealle 🌿 Göteborginkadulle ja jatketaan 400 m, jonka jälkeen vasemmalle Toistalontielle 🌿, jota 300 m.

Suikkilasta Raisioon 4,3km

Toistalontien päästä 🌿 lähtee kävelytie Suikkilantielle, jonka ylitettyään kulkiija pääsee Pläkkisepänkadulle 🌿, 800 m. Kadun päästä 🌿 lähtee kävelytie pohjoiseen alittaen Valtatie 8 🌿 Raisionjoen 🌿 vartta Raisioon. Matkalla voi nähdä Konsan koulun, joka sijaitsee joen läntisellä töyräällä (1 km). Niillä paikkeilla sijaitsee Ihalan kalmisto ja ensimmäinen Raision kirkon paikka 1200-luvulta. Huhkon kartanon kohdalla, (3 km) alikulkutunnelissa voi katsella Yrjänä Ermalan freskoja varhaisesta elämästä seudulla 🌿. Jokivarresta siirrytään 🌿 Raumentien alitse Punttamäenpolulle 🌿 ja siltä jatketaan Ihalantietä 🌿 oikealle kohti Raisiontietä ja Raision kirkkoa.

RAISION KIRKKO – NAANTALIN KIRKKO 12,3 KM

Raision keskustasta Raisionkaarelle 2,2 km

Raision kirkolta lähdetään Raisiontien 🌿 alikulun kautta oikealle 🌿, ja kuljetaan kävelytietä pitkin Raisiontien reunaa 200 m ja käännetään vasemmalle Kirkkoväärtinkujalle ja heti seuraavasta oikealle Martinkadulle 🌿. Kävelytie kiertää mielenkiintoisen metsäsaarekkeen, joka on vanha Vaisaaren kalmistoalue. Martinkadulta 🌿 pääsee Nesteentielle, jolloin koulukeskus jää vasemmalle (1,5 km). Koulukeskuksen kohdalla olevasta alikulusta 🌿 pääsee siirtymään Nesteentien länsipuolelle 🌿 ja kävelytietä pitkin Sorolaistenkadulle ja edelleen Alhaistentielle 🌿. Alhaistentie on 1,5 km teollisuusaluetta, mutta muuttuu viehättäväksi maalaismaiseksi kävelytieksi kulkiessaan Raisionkaaren alitse.

Raisionlahden rantaa ja Kaanaantietä 4,0 km

Alhaistentien alikulun jälkeen 🌿 kävelytie jatkuu vanhan Nuorikkalan mailla, kunnes Kaislatieltä vasemmalle käännyttäessä 🌿 pääsee Rantatielle (1 km) 🌿, joka johtaa Lahdenperänraitille 🌿. Raisionlahti kierretään pohjoispuolitse Lahdenperänraitia pitkin (1 km). Reitti on opastettu myös luontopolkuna (Uikkupolku). Lahdenperänraitilta on opastus Kaanaantielle 🌿, jota pitkin lähdetään oikealle ja kuljetaan 2 km, jolloin tullaan Raisiontielle uudelleen.

Vierulasta Nuhjalaan 4,0 km

Raisiontielle tullessa käännetään vasemmalle 🌿 ja suora tie vie 1,5 km yli mäen Naantalipuolelle ja maisemastakin huomaa, että vanhaa merenpohjaa kuljetaan. Tie muuttuu Aurinkotieksi 🌿 ja 900 m kuluttua oikealle kääntyy Nuhjalantie 🌿, josta ensimmäinen poikkikatu vasemmalle on Honkakaari 🌿. Pientaloalueen läpi kulkeva tie on 900 m ja se päättyy Soinistentielle, josta käännetään vasemmalle 🌿 ja 200 m kuluttua oikealle Pirttiluodontielle 🌿. Pirttiluodontieltä erkanee 500 m päästä idyllinen rantaa seuraileva kävelytie 🌿.

Rantojen kävelyteitä 2,1 km

Pirttiluodontieltä näkee Naantalin kirkolle, ja on helppo seurailta kaunista kävelytieta, joka kulkee rannan tuntumassa ohi kylpylän, Teljentien kentän 🌸, Meri-Naantalin asuntoalueen 🌸 ja Nunnalahden uimarannan vierestä kirkolle.

NAANTALIN KIRKKO – RYMÄTTYLÄN KIRKKO 21,6 km

Vanhasta kaupungista Rakkaudenpolkua Ukko-Pekan sillalle 1,2 km

Naantalin kirkolta 🌸 kuljetaan Nunnakadun ja venesataman kautta Rantakadulle, jonka päästä noustaan Rakkaudenpolkua 🌸 ylös Kuparivuorelle. Käännyään oikealle 🌸 ja ylitetään Ukko-Pekan silta.

Luonnonmaa 7,0 km

Rymättylängtieltä (tie 189) käännyään 300 m kuluttua oikealle Luonnonmaantielle 🌸, Kultarannan suuntaan. 1,7 km kuluttua tie ylittää Rymättylängtien ja muuttuu Särkängsalmentieksi 🌸. 3 km jälkeen tien vasemmalla puolella on Isokylän vanha viljamakasiini, joka on nyt uskontojenvälinen kappeli. Kappeli sijaitsee golfkentän yhteydessä. Golfkeskuksessa on tarjolla on hyvät palvelut pysähtyjälle. 800 m päässä Särkängsalmentien päättyessä uimarannan vaiheilla oikealle ylös johtaa Porhonkälliontie 🌸, joka kiipeää Särkängsalmen sillalle 🌸.

Merimaskusta Rymättylään 2,9 km

Särkängsalmen sillan jälkeen käännyään oikealle Merimaskuntielle 🌸, josta 1 km kuluttua käännyään vasemmalle Taattistenjärventielle 🌸. Tien varressa on pieni pala paikallishistoriaa, kotiseutuyhdistyksen Kollolan torppa vuodelta 1821 ja siellä on nähtävissä Merimaskun ensimmäinen puhelinkeskus. 800 m kuluttua ollaan takaisin Rymättylängtiellä 🌸. Hyvällä tuurilla tien varrella myydään mansikoita ja savukalaa. Maantien vartta jatketaan 1,1 km.

Rymättylängn mutkia 10,5 km

Vasemmalle kääntyy Tanilan suuntaan Peräistentie 🌸. Peräistentietä kuljetaan 2,4 km, jolloin tie tekee maatilakeskuksessa 90 asteen käännöksen vasemmalle, mutta vaellusreitti jatkaa suoraan eteenpäin peltotielle 🌸. Nimetön peltotie on 1,5 km pitkä ja päättyy Viljaisten tilakeskukseseen Ruokoraumantien varressa. Ruokoraumantiellä 🌸 käännyään oikealle ja 900 m päästä ollaan takaisin Rymättylängtiellä Poikossa, jossa käännyään vasemmalle 🌸, etelää kohti.

(Vaihtoehtoisesti Peräisten mutkan voi oikaista ja kulkea maantien vartta. Tällöin reitin varrella sijaitsee Pohjakulman Ruokatupa.)

Poikosta Mäensyrjängn maantien viertä kuljetaan kävelytieta myöden 4,3 km, kävelytie loppuu Kuralantien liittymängn kohdalla 🌸, jonka jälkeen jatketaan Rymättylängtien vierustaa pitkin. Heti

Riiastenjärven jälkeen oikealle kääntyy Taipaleentie ☼. Rauhallisen kylätien kulkeminen (1,3 km) päättyy Rymattylän kirkon portille ☼.

Tämän esityksen lähteet ja muita vinkkejä Jaakontiestä:

Milla Forstén: Pyhän Jaakobin tiellä - pyhiinvaellusopas. Opaskirjanen vuodelta 2004. Naantali.

Martti Issakainen: Jaakon tiellä. Santiagon vaeltajan päiväkirja. Suomen Lähetysseura 2008.

Tuija Lehtonen: Kävelen Santiago de Compostelaan. Cityoffset 2005.

Kari Selén: Simpukan tähden. Vaellus Santiago de Compostellaan. Edita 2006.

C. J. Gardberg: Santiago de Compostela - matka apostoli Jaakobin haudalle

Susanna Linna: Simpukankuorelta kotiin. Matkani Santiago de Compostelaan. Sley-Kirjat 2004.

Tapani Tukiainen: Kivipallo. Matkalla Pyhiin. Omakustanne Porvoon Julmapaino 2005.

Paolo Coelho: Pyhiinvaellus

Pirkko Probst: Pieniä ihmeitä Santiagon tiellä. Instituto de Turismo de España. 2004.

Nettisivustoja:

www.jaakontie.fi

www.opinto.net/uskonto/timomuola/mp_santiago.html

<http://personal.inet.fi/koti/iperttila/Santiagodecompostela/pyhiinvaellus.htm>

<http://kavelija.blogspot.com/2010/07/pyha-jaakko.html>

Jukka Paarma: HÄMEEN HÄRKÄTIELTÄ ESPANJAN SANTIAGOON Esitelmä
kulttuurimatkailukonferenssissa Hämeenlinnassa 30.10.2003
<http://www.evl.fi/arkkipiispa/Pyhiinvaellus30102003.htm>

jaakontie.fi

